

СССР-н оln-әмтнә эдл-ахун өслтин ирх удан цага зура диглдж кехин тускар

СССР-н оln-әмтнә эдл-ахун цаарандк өслтин агъу ик программ КПСС-н XX-ч хург темдглсмн, терүг куцалгън—әмн болгъна тоод эдл-уш кедж гаргългъар хамгин ик өслттә капиталистическ орн-нутгудиг тууджлгч ахр болзгт куцдж давх—СССР-н экономическ эркн гол төриг куцалгънә хаалгъур збвәр уралан йовхиг тетгх збвтә.

СССР-н оln-әмтнә эдл-ахун өслтин зургъадгч тавн джилә—1956-1960 джилмүдин—зуран туст хургин батлдж авсн директивс диилвртәгъяр куцәгддәжәхиг, хургин хббтк давсн цаг үзүлджәнә, СССР-н промышленностин цуг продукц 1956 джилд, 1955 джилинлә дуньгцүлхлә, 11 процент шаху бсв, 1957 джилин 8 сард, ниднин джилин тер цагинлә дуньгцүлхлә, 10 гар процент бсв.

КПСС-н XX-ч хургин директивс куцалгънә йовудт, тавн джилә зуран зәрм дунь-цнъгъу даалгъврмудт ясвр оругъх кергтән медгдв. Терүнлә залгълдулдж, 1956 джил кегдсн КПСС-н ЦК-н декабрьск Пленум, оln-әмтнә эдл-аху өргджүлхүр залгдсн материалън кбрнъгиг болн мбнъгиг эвинь олдж, тустагъар олзлхиг тетгхин эркл, дакад әмтн бәәдг гермүд тосхлгънд немр мбнъг олдж авхиг тетгхин эркл тавн джилә зуран директивст бәәх зәрм даалгъврмудиг ясрултха гидж заавр бгсмн. Тер шиидврмүдлә ирлцүлдж, әмтн бәәдг гермүд тосхлгъна тавн джилә зура давулдж куцәгддәжәнә.

КПСС-н ЦК-н 1957 джил болсн февральск Пленум болн СССР-н Деед Советин 1957 джилин май сард болсн VII-ч сессий орн-нутгин эдл-ахуг тасрхан уга өбдлүлх, эдл-ахун тосхлтд союзн республиксин зөвиг цааранднь өргдүлх, гардвриг производствд өбрдүлх, производств заллгънд куч-кблсч оln-әмтиг улм өргәр орлцулх, коммунистическ тосхлтд теднә үфүлдвртә седвәриг цуг аргъарн өргджүлх төрмүд өмнән тәвсмн, куцлтә промышленность болн тосхлт заллгъиг цааранднь ясруллгъна тускар шиидврмүд батлдж авсн.

Тер шиидврмүдлә ирлцүлдж кесн бәәри газрин бәрг-авцтагъар промышленность болн тосхлт заллгъиг оньгдаруллгън, административн райодар совнархозмуд бурдәлгън, ирх удан цагт болн өдр-бүр зура келгънә диг-дараг үндсәрнь сольхиг нексмн.

Союзн республиксәр зура келгън ода онц чинр зүүджә-

нә, республикт урднь онц министрствсәр болн ведомствсәр зура кедг диг-ларана орчд ода административн экономическ райодар келдхмн болджана. Мана орн-нутгин байн кбрнъгиг олзлх, производств газр-газарар эвинь олдж икәр гаргъхиг тетгх, дакад промышленностин кесг оln шин халхсиг олзллгъна болн тедниг өргджүллгънә онц экономическ райод комплексн өргджүллгънә эркн төрмүд хагълх аргъ учрана.

Суулин джилмүдт оln-зүсн сырьяс болн энергсин булгуд икәр бәәх газрмуд геологс олдж авцхав. Эн кбрнъгсин улд зургъадгч тавн джилин зуран директивсәр эс хәләгдсн шин предприятияс болн промышленн шин центрмүд тогтах аргъ учрджана. Терүг куцәхд зургъадгч тавн джиләс улдсн гурви джил багъдджана. Тиим ик төрмүд куцәхин эркл багъарнь тәвсн бийнь 5—7 джил кергтә.

Энүнлә залгълдулдж СССР-н оln-әмтнә эдл-ахун өслтин збвәр удан болзгта ирх цага зура кех кергтә гидж КПСС-н Центральн Комитет болн СССР-н Министрмүдин Совет тоолад, 1959-1965 джилмүдә оln-әмтнә эдл-ахун проект кедж белдхиг СССР-н Госпланд, союзн республиксин Министрмүдин Советмүдт, совнархозмудт, СССР-н Министрствст болн ведомствст даалгъв.

Әмн болгъна тоод эдл-уш гаргългъарн хамгин ик өслттә капиталистическ орн-нутгудиг тууджлгч ахр болзгт куцдж давх—СССР-н экономическ эркн-гол төриг хагъллгънур шин ик ишкдл кедг болдгар нургълдж производствин средств кедж гаргългъгиг өргджүлгъяр ул кесн оln-әмтнә эдл-ахусин цуг халхсиг кучтә кевәр цааранднь өбдлүлхиг тетгх эркн төрәр иш кех кергтә гидж КПСС-н Центральн Комитет болн СССР-н Министрмүдин Совет тоолджана. Орн-нутгин общественн збөр икдлгънә улд советск оln-әмтнә материалън бәәдлин болн культурн кемджәнә цаарандк өслтиг тетгхмн.

Перспективн зуран эркн гол төр куцалгънә ик чинртә аргънь—тасрхан уга өсдж йовх техническ прогрессин нүүрт йовгч наукин болн техникин куцәнъгъусиг производствин цуг халхст орлцулдж олзллгъна улд куч-кблснә производительностиг цуг чидларн өбдлүллгън болджана.

СССР-н олно-амтна эдл-ахун өслтин

Ирх удан цага зура диглдж кехин тускар

(Экльцнь 1-ч халхд).

Наукин цуг халхсиг, теоретическ хяавриг болн научн шин ик илдквр кехиг өргджүлхд ирх удан цага шин зура у-өргн хаалгь өгх зөвтә.

Ирх удан цага зуран проектним юмс икәр кедж гаргьхиг темдгльж орулхмн: орн-нутгин восточн райодар мэр-усна зөөр эздж олзлгьхиг, хар болн оньгтә металлургиг, химическ промышленностиг, нег үлү искусственин волокно, хот-хоолин сырьян орчин сольц, пластическ масс кедж гаргьлгьхиг, талдан синтетическ материалмуд, тер мет искусственин булгьар кедж гаргьлгьхиг тургяр өөдлүлхиг, орн-нутгин электрификацин хурдн

өргджлтиг, нуурснә, нег үлү нефтяной болн газовой промышленностисин цаарандк өслтиг, тосхлтин болзг хаслгьхиг, кесг олно тосхлтин объектсәр гаргьгдх мөнъг үүлджцацлгь уурулхиг, амтн бәәдг гермүд бәрлгьхиг икдүлдж, тургдүллгьхиг, амн болгьна тоод мах, тос болн ус гаргьдж авлгьарн өөрхн джилмүдт США-г күцдг болдгар селәнә эдл-ахун эдл-уш гаргьлгь элвджүллгьхиг, олно-амтн керглгьнә наадк эд-тавр кедж гаргьлгь зөвәр икдүлхиг.

Ирх удан цага зуран проект кедж белдлгь төгслгьнә болзгнь 1958 джилн июлин 1-шин гилж батлгдв.